5e Jaargang No. 6. 15 December 1913

HOLLANDSCH ZUID AFRIKA

MAANDSCHRIFT VOOR DE LEDEN DER NEDERLANDSCH-ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING EN ANDERE BELANGHEBBENDEN

Wij willen niet weder de fout begaan, die onze vaderen een eeuw geleden begaan hebben, door alle verbindingen met onze stamverwanten op geestelijk en stoffelijk gebied te laten varen.

GOUVERNEUR VAN RIEBEEK

Het is ons niet minder om Nederland zelf te doen dan om Zuid-Afrika.

DE NEDERLANDSCHE NAAM IN ZUID-AFRIKA.

De Hollandsch-Kaapsche Bouwkunst.

Een jurie, benoemd om verslag uit te brengen over de teekeningen voor een nieuwe Gouverneurs-woning te Kaapstad (n.l. de heeren W. H. Stucki, H. Baker en P. Eagle), sprak, volgens een bericht in de *Transvaal Chronicle* van 13 Oct. jl., het volgende vonnis uit:

„Als de nieuwe Gouverneurs-woning te Groote Schuur, bij Kaapstad, in overeenstemming zal zijn met de prachtige ligging en met de 200 jaren van geschiedkundige herinneringen, verbonden aan de oude Gouverneurs-woning te Kaapstad, en bovendien zal beantwoorden aan de eischen, die de praktijk aan zulk een gebouw stelt, dan behoort de teekening van zulk een gebouw naar onze meening de navolgende eigenschappen te bezitten:

„Het uiterlijk, de bouwtrant, behoort uit te drukken, dat men te doen heeft met het woonhuis van een Engelsch heer, die van tijd tot tijd op eenigszins vorstelijke wijze gasten moet ontvangen en onthalen, en steeds op een eenvoudige, koloniale gastvrije wijze, zooals zoo goed is uitgedrukt in de huizen, op het Kaapsche Schiereiland en in de omgeving daarvan gebouwd door den eersten grooten huizen-bouwer van Zuid-Afrika: Gouverneur Van der Stel".

Eén van deze jurie-leden, de heer Baker, is de ontwerper van de reusachtige Unie-gebouwen te Pretoria.

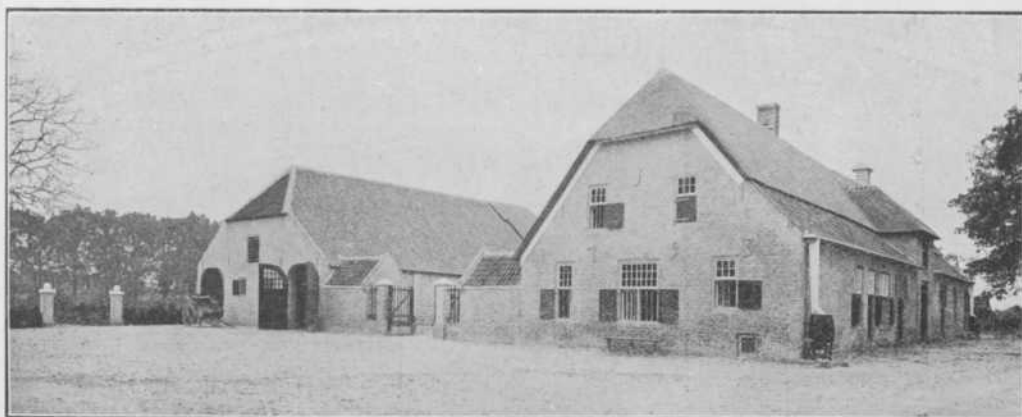
De jurie heeft, op grond van een rapport, waaraan het bovenstaande is ontleend, *alle ingezonden teekeningen afgekeurd*. Zij verwijst de inzenders, allen Engelsche bouwmeesters, die, wij hebben er in ons blad reeds zoo dikwijls op gewezen, nooit iets beters meenden te kunnen doen, dan den bouwtrant van het Vereenigd Koninkrijk naar Zuid-Afrika over te brengen, naar Gouverneur Van der Stel, die voor een paar eeuwen zijn landhuizen bouwde naar Hollandsch voorbeeld, gewijzigd naar Indische en Zuid-Afrikaansche toestanden en omgeving, en wel zóó gewijzigd, dat door Gouverneur Van der Stel een geheel eigen Zuid-Afrikaansche bouwstijl is ontstaan, welke thans door de beste autoriteiten, die Zuid-Afrika heeft aan te wijzen, als voorbeeld voor het jongste geslacht van Zuid-Afrikaansche architecten wordt gesteld.

Met onze afbeeldingen in dit nummer trachten wij een denkbeeld te geven van het ontstaan en de ontwikkeling van den Zuid-Afrikaanschen bouwstijl.

Er begint in Zuid-Afrika, onder invloed van een oplevend nationaal gevoel, dat ook de Engelsch-sprekende Afrikaners niet onbeïnvloed laat, een groote belangstelling te ontwaken voor de cultuur der stichters van de Kaapkolonie en voor de monumenten, welke zij hebben achter gelaten. Zóó werd te Pretoria in de maand October een

tentoonstelling gehouden van ongeveer 800 geschiedkundige platen en foto's, betrekking hebbende op de Zuid-Afrikaansche geschiedenis en voornamelijk op het Hollandsche deel van die geschiedenis. Onder de foto's waren er een groot aantal van oud-Hollandsche gebouwen, woningen en andere huizen en ook hofsteden. Ook vond men er platen van oud-Kaapstad: oude gravures en teekeningen.

Het houden van zulk een tentoonstelling is wel een bewijs, dat er belangstelling is voor oud-Hollandsche kunst en geschiedenis.

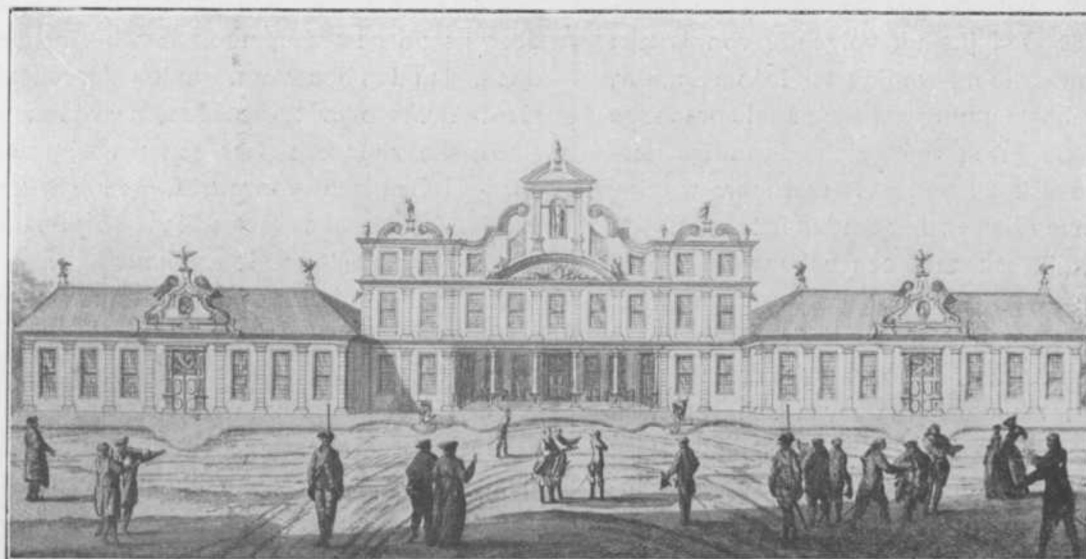

Voor- en zijgevel van de boerderij bij het kasteel „Eckart", Woensel bij Eindhoven, gebouwd in de 18e eeuw en door den Amsterdamschen bouwmeester P. J. H. Cuypers naar gegevens van de Directie der Rijks Land-, Bosch en Tuinbouwschool te Wageningen vernieuwd, met behoud van de oorspronkelijke bouworde. Het gebouw is een prachtig voorbeeld van het Brabantsche langgevel type van boerenhuizen, waarvan de grondvorm in menige oude Kaapsche hofstede is te herkennen.

Nederland als voorbeeld gesteld voor den Zuid-Afrikaanschen Landbouwer.

Aan de mededeelingen van den Johannesburgschen Correspondent van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, verschenen in het nummer van 22 Nov. j.l., ontleenen wij het volgende:

Onlangs zijn eenige leden van het Engelsche Parlement in Zuid-Afrika geweest. Zij hadden een rondreis gemaakt door Canada, Nieuw-Zeeland en Australië, en kwamen nu hier om zich door eigen aanschouwing een beeld te vormen van de Britsche gewesten. Door het te laat aankomen van de boot, die het gezelschap uit Australië te Durban bracht, was het verblijf in Natal slechts vluchtig. Te Johannesburg vertoefden ze drie dagen, bezochten een van de goudmijnen, werden druk onthaald en hielden veel redevoeringen. Ook bezochten zij de Premier-Diamant mijn en Pretoria. Zij merkten op, hoe Zuid-Afrika, buiten de steden, een land was vol ledigheid, dat hunkeren moest naar een blanke bevolking. Een hunner zei in een toespraak te Pretoria, dat in Zuid-Afrika de landbouw de hoofdbron van bestaan zal moeten worden en wees op het kleine Holland als voorbeeld, waar intensieve cultuur en uitvoer van land- en tuinbouwvoortbrengselen tot een ongekenden voorspoed hebben geleid. Het is te hopen, dat de edele lord zoo iets niet gezegd zal hebben voor doovemans ooren en dat de begeerte van het vijftigtal Zuid-Afrikaansche landbouwers, die het volgende jaar een bezoek gaan brengen aan Engeland, om ook naar Nederland te gaan, hierdoor zal worden verscherpt. Mogelijk zal alsdan het departement van landbouw er toe komen om jeugdige Zuid-Afrikanen, die thans ter opleiding gezonden worden naar landbouwscholen in Engeland, Canada, Amerika of Australië, ook hun licht te laten opsteken in Nederland.

Het voormalig buitenverblijf der Gouverneurs-Generaal van Nederlandsch Oost-Indië, te Weltevreden, bij Batavia, de bouworde waarvan voor menig beroemd geworden landhuis in de Kaap-provincie een, zij het dan in de verte en op kleiner schaal gevolgd voorbeeld is geweest.

Nederlandsche Techniek en Wetenschap.

Niet alleen op landbouwgebied krijgt Nederland hier een goeden naam, maar ook op industriëel gebied, indien de proeven, die thans genomen werden met een Nederlandsche uitvinding, gunstig afloopen. Het spoorwegbestuur neemt een proef met een in Haarlem vervaardigd poeder, dat de eigenschap schijnt te bezitten, na in water opgelost en met steenkolen vermengd te zijn, om een groote besparing aan te brengen in het gebruik van steenkolen. Dat poeder verbetert de verbranding, vermindert rook en asch en geeft grooter hitte. Dat zou een aanzienlijke besparing in de bedrijfskosten van goudmijnen en spoorwegen kunnen geven.

Ook op wetenschappelijk gebied doet Nederland van zich spreken in Zuid-Afrika. Reeds eenige jaren lang zoekt de geneeskundige faculteit hier naar middelen om de zoo-

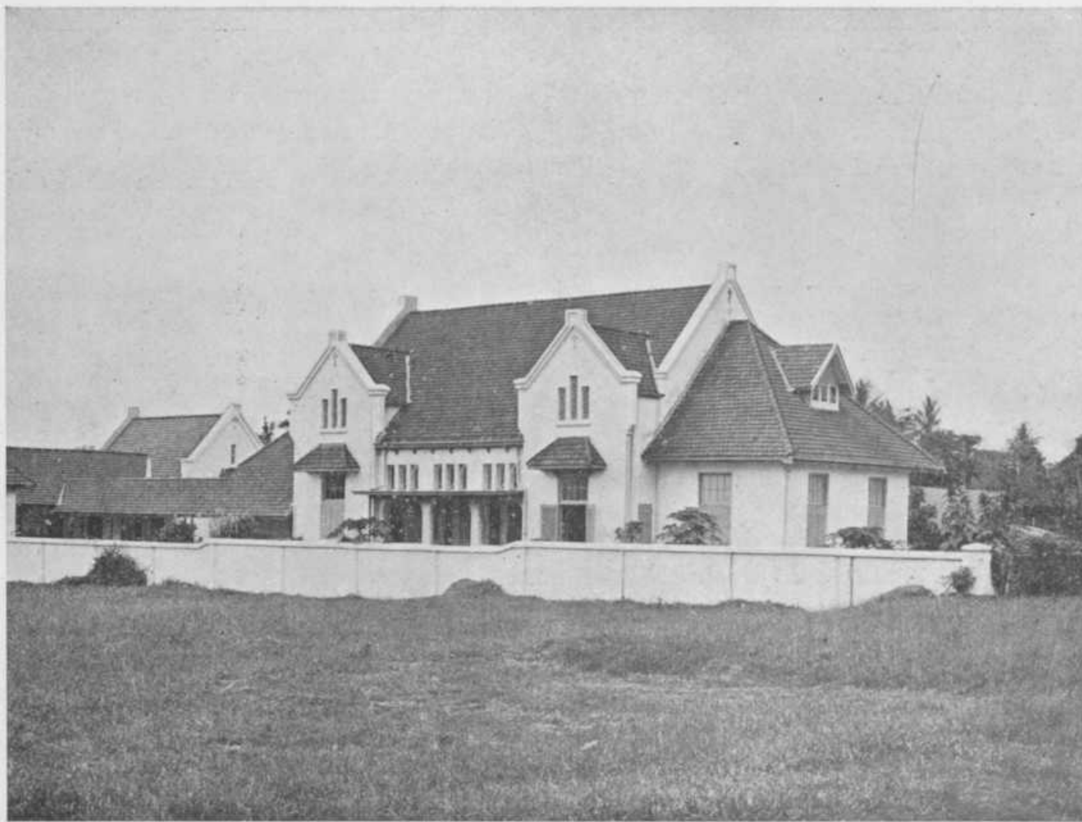
genaamde mijntering te bestrijden. Tot heden toe bepaalt die bestrijding zich tot de poging om die ziekte te voorkomen door maatregelen tegen de verspreiding van stof in de mijnen en voor de gezondheid ondergronds. Maar de bestrijding van de ziekte zelf is nog niet degelijk ter hand genomen. Wel bestaat er een sanatorium voor de slachtoffers van de mijntering, waar deze kosteloos worden verpleegd, maar van genezen is nog geen sprake. Het gelukt wel om het lijden van de zieken dragelijker te maken en hen wat langer in het leven te houden door zorgvuldige voeding en verpleging, maar een middel tegen de ziekte is nog niet gevonden. Apothekers verkoopen zoogenaamde patentmedicijnen tegen de mijntering, waarmede grof geld gemaakt wordt en die druk in de bladen geadverteerd worden, maar hun groote verscheidenheid is al een bewijs, dat er geen specifiek middel tegen bestaat.

Groote Schuur, bij Kaapstad.
Dit monument van Hollandsch-Kaapsche bouwkunst wordt thans aan Zuid Afrika's bouwmeesters door hun Britsche collega's als navolgenswaardig voorbeeld gesteld.

Twee Hollandsche doktoren alhier hebben zich nu de bestudeering van die kwestie tot taak gesteld en tot nog toe met hun geneeswijze zeer gunstige resultaten verkregen. Aangezien deze zaak voor den mijnbouw hoogst belangrijk is, vermeenden deze heeren, dat het den leden van de geneeskundige faculteit, belichaamd in het „Geneeskundig Genootschap", niet onaangenaam zou zijn, een lezing over die resultaten aan te hooren. De secretaris van het genootschap maakte dan ook den leden bekend, dat er een dergelijke lezing gehouden zou worden en de opkomst van de leden was zeer talrijk. Toestellen voor het nemen van X-stralen waren op het podium aangebracht, er waren tabellen, aangevende de diagnose van zieken in verschillende stadiën tijdens de behandeling, met toelichtende skiagrammen van hun longen onder de X-stralen, en er waren zes genezen patiënten aanwezig om getuigenis te geven van hun tegenwoordige gezondheid.

Maar de heeren medici weigerden de lezing aan te hooren, bewerende, dat zulks tegen de etiquette van het beroep streed. Zij wilden, dat de ontdekker van de geneeswijze de door hem toegepaste middelen aan de vergadering bloot zou leggen; zij wilden weten, welke injecties hij gebruikte om de werkzaamheid van de longen te verhoogen, opdat deze zich konden ontdoen van de daarin opgenomen silica. En al beriepen de Hollandsche doctoren zich op het voorbeeld van prof. Koch en prof. Ehrlich, die langen tijd, vóór zij de door hen ontdekte middelen tegen tuberculose en syphilis aan de wereld prijs gaven, de medische wetenschap in kennis stelden met hun resultaten en aldus geldelijk voordeel konden trekken uit hun ontdekkingen, de meerderheid weigerde de voordracht aan te hooren, als zijnde tegen de Britsche geneeskundige traditie. Toch meende die meerderheid, dat het wenschelijk was, eenige notitie te nemen van de zaak, en benoemde een commissie van geneeskundigen, die, na onderzoek, rapport zal uitbrengen over de resultaten, verkregen met de nieuwe geneeswijze voor mijntering. Ook de Regeering heeft de aandacht gevestigd op deze zaak, begrijpende, van hoe overwegend belang het voor het mijnbedrijf zal zijn, indien de mijntering met vrucht bestreden kan worden.

Een nieuw gebouwd landhuis, opgetrokken naar de plannen van den Amsterdamschen bouwmeester Ed. Cuypers, op Nieuw-Merdika, te Bandoeng, Java, beantwoordend aan de eischen, door een warm klimaat en de daaruit voortspruitende levenswijze der blanken gesteld. Men ziet, dat ook deze moderne bouwmeester niet, naar Engelsch voorbeeld, met verwerping van alle traditie, het moderne Nederlandsche woonhuis naar Indië overbrengt, doch in zijn architectuur bij het in Indië zelf historisch gewordene aanknoopt.

[In een Johannesburgsch blad vinden wij een uitvoerig vraaggesprek tusschen een vertegenwoordiger van dit blad en Dr. Speelman, den Nederlandschen geneesheer, die nu

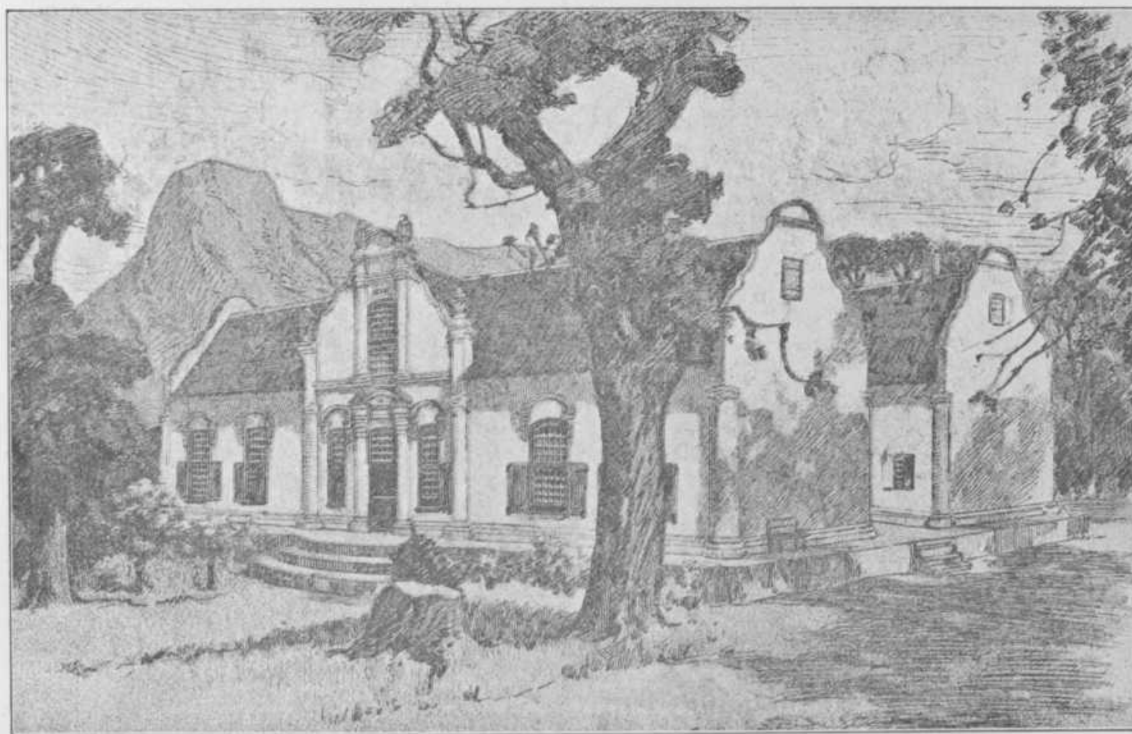
ongeveer drie jaar geleden zich uit Amsterdam naar Johannesburg begaf. In dit vraaggesprek zijn opgenomen de uitvoerige aanteekeningen, van dag tot dag door Dr. Speelman bijgehouden, aangaande een aantal patienten, die zich, lijdende aan de tot heden als ongeneeslijk beschouwde en de mijnwerkers-bevolking decimeerende mijntering, onder zijn behandeling hadden gesteld. Uit deze aanteekeningen blijkt, dat de voorloopige resultaten schitterend kunnen worden genoemd. Het spreekt van zelf, dat Dr. Speelman al heel weinig geneigd is om zijn voor Transvaal en voor de Transvaalsche mijn-eigenaars en Regeering zeer belangrijke ontdekking aan zijn Britsche collega's zonder meer prijs te geven.]

Een der nog bestaande, in den tijd van de Oost-Indische Compagnie gebouwde huizen aan de Binnen-nieuw-poort-straat te Batavia. — Men vergelijke hiermede het oude woonhuis van wijlen Mevr. Koopmans—de Wet, aan de Strandstraat, Kaapstad, op de volgende bladz. afgebeeld.

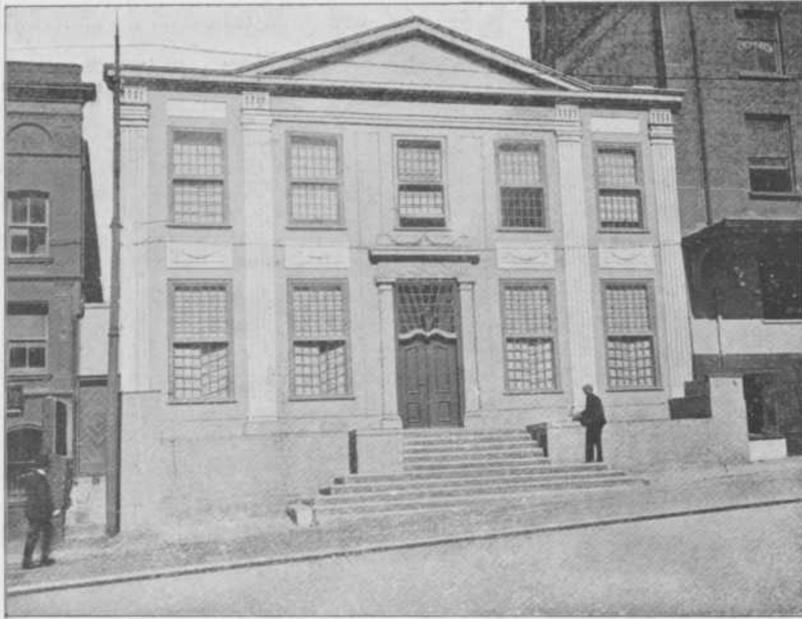
Nederlandsche beeldhouwkunst.

Op kunstgebied wordt de Nederlandsche naam hoog gehouden door den schilder-beeldhouwer Anton van Wouw. Niemand weet hem te evenaren in het typisch weergeven met penseel en beitel van vorm van vrouwenkap en plooi van kleeren van de echte Boerenvrouw; niemand weet beter dan hij Boschjesman, Hottentot en Kaffer in hun houdingen af te beelden, getuigen de talrijke bronzen beelden door hem vervaardigd, waarvan zelden exemplaren afwezig zijn in de woningen van rijke kunstliefhebbers in Zuid-Afrika. Aan zijn handen werd dan ook toevertrouwd het ontwerpen en vervaardigen van het Vrouwenmonument, waarvoor President Steyn ruim £ 10,000 bijeen wist te krijgen en dat in de nabijheid van Bloemfontein wordt opgericht. Dit monument zal een herdenking weergeven van het moedige lijden van vrouwen en kinderen tijdens den oorlog, vooral in de concentratiekampen. Langen tijd heeft de heer Van Wouw doorgebracht in Rome, waar de bronzen beelden voor het monument gegoten werden. Het monument zal bestaan uit een gedenknaald aan welks voet enkele vrouwenfiguren, verder bronzen hautreliefs, weergevende tafereelen uit de

De fraaie hofstede Bosch-en-Dal, hierboven afgebeeld, is één van de vele landhuizen, welke in den loop van de 18e eeuw in het Kaapsche district Groot Drakenstein (genoemd naar Baron Van Rheede tot Drakenstein, den Commissaris der Oost-Indische Compagnie) werden gebouwd. De plaats is gelegen aan den grooten weg naar Stellenbosch en werd door den Gouverneur W. A. v. d. Stel in eigendom toegekend aan de Hugenoten-familie De la Nois of De Lanoy, reeds sedert 1648 in Nederland gevestigd. De fraaie gevel is in 1812 hersteld. Het huis behoort thans tot het complex der Rhodes Fruit Farms.

concentratiekampen. De naald wordt opgericht op een hoogte, zoodat zij mijlen ver in den omtrek gezien kan worden. De architect, Frans Soff uit Pretoria, is belast met de plaatsing en het maken van de onmiddellijke omgeving van het gedenkteeken, waarvan de onthulling is vastgesteld op Dingaansdag, 16 December a.s. Duizenden menschen uit alle oorden van Zuid-Afrika worden alsdan verwacht, terwijl voor hun verzorging reeds nu uitgebreide maatregelen genomen worden. Men hoopt, dat de gezondheid van President Steyn gedoogen zal, dat hij een werkzaam aandeel neemt aan die onthulling, welke geschieden zal door mej. E. Hobhouse, die indertijd zooveel gedaan heeft ter verzachting van het lot van de vrouwen en kinderen in de concentratiekampen en de stichtster geweest is van menige spin- en weefschool in Zuid-Afrika. Er zal in de nabijheid van het monument een tentenkamp worden ingericht ten gerieve van de bezoekers, terwijl in Bloemfontein reeds nu nagenoeg alle logies is besproken.

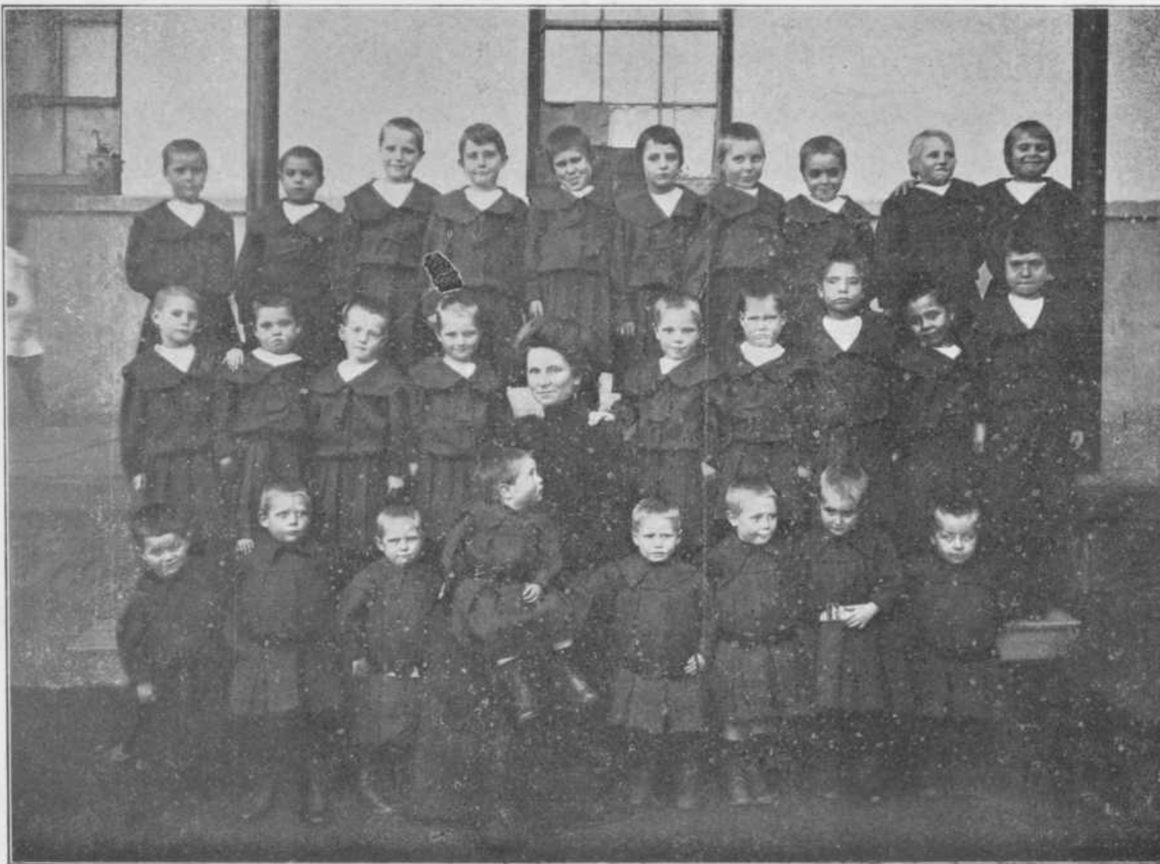

Woning van wijlen Mevr. Koopmans-de Wet, aan de Strandstraat te Kaapstad.

Aan het bovenstaande kunnen wij nog toevoegen, dat bij de onthulling van het gedenkteeken, vroeger reeds in dit blad afgebeeld, de Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging door haar Vertegenwoordiger te Pretoria, den heer Fred. Rompel, zal worden vertegenwoordigd. De heer Rompel zal, namens de Vereeniging, een machtigen krans aan het gedenkteeken hechten.

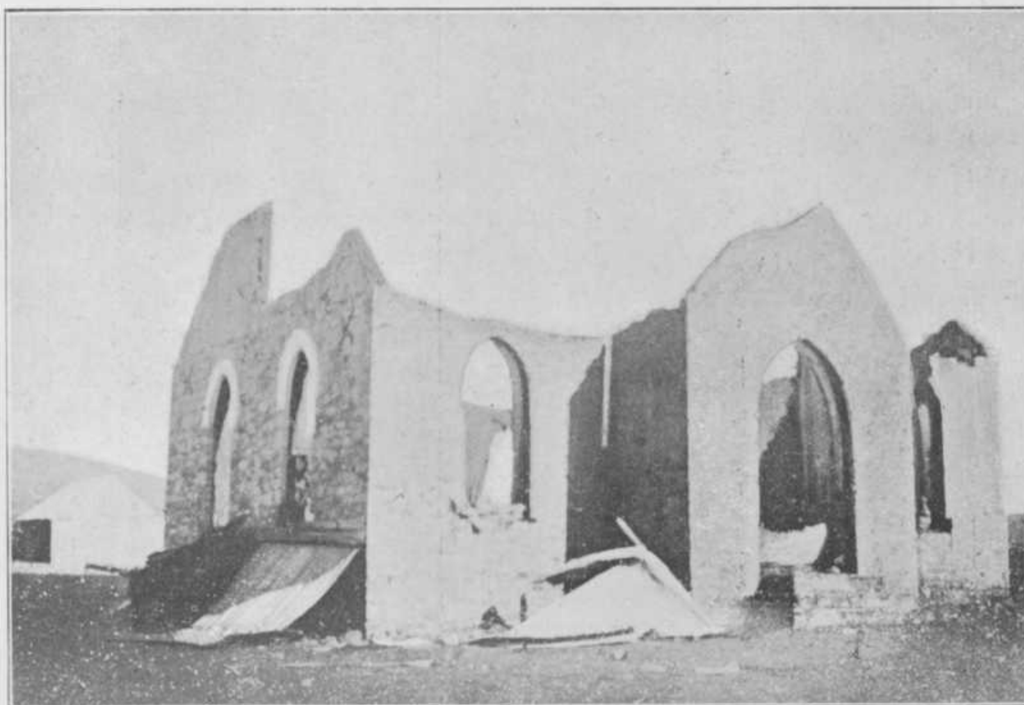
HOE DE ZUID-AFRIKAANSCHE VOORSCHOTKAS WERKT.

Onder de Nederlandsche Vereenigingen, die voortdurende betrekkingen met Zuid-Afrika onderhouden, is zeker de Vereeniging „Zuid-Afrikaansche Voorschotkas", waarvan de heer Mr. G. Vissering, de tegenwoordige president van de Nederlandsche Bank, de geestelijke vader moet worden genoemd, niet de minst beteekenende. Oorspronkelijk is ze opgericht om Nederlanders, die ten gevolge van den Engelsch-Afrikaanschen Oorlog uit Zuid-Afrika moesten vertrekken en in Nederland een donkere toekomst te gemoet gingen, weer naar hun tweede vaderland terug te helpen door het verleenen van voorschotten voor de reis. Langzamerhand heeft zich echter de arbeidssfeer van de Vereeniging uitgebreid. Hoofdzaak bleef het verleenen van voorschotten aan emigranten naar Zuid-Afrika; voor het bekostigen der studie in

Het Kinder tehuis te Langlaagte.
(Zie ons nummer van 15 November 1913.)
De weezen in deze inrichting zijn naar hun leeftijd verdeeld in afdeelingen. Elke afdeeling staat onder toezicht van een helpster of helper. Hierboven is afgebeeld een afdeeling van „kleintjes", onder toezicht van Mej. Coetzee. De gezichtjes der kleinen zien er niet uit, alsof zij veel verdriet in hun leven hebben.

Nederland van de kinderen van in Zuid-Afrika levende ouders; het ondersteunen van kleine industrieën in Zuid-Afrika, die anders zouden te gronde gaan door gebrek aan kapitaal en door de onmogelijkheid, waarin zij verkeeren om door de groote banken te worden geholpen; en zelfs voor het loskoopen van personen en zaken uit de handen van woekeraars, die in Zuid-Afrika hun gevaarlijk, maar niettemin winstgevend en bloeiend bedrijf op groote schaal uitoefenen. Maar langzamerhand is de voorschotkas op deze en andere wijzen betrokken geworden in tal van ondernemingen, waarin het gold, samenwerking te verkrijgen tusschen Nederlanders en Afrikaners, of de Nederlandsche belangen in Zuid-Afrika te dienen. Zij treedt als bemiddelaarster op bij het uitzoeken of in dienst nemen van technische krachten voor het onderwijs, de kerk, allerlei bedrijven in Zuid-Afrika, meestal in samenwerking met Nederlandsche Vereenigingen, die één of anderonderdeel van dezen arbeid tot hun bijzondere taak hebben gekozen. Op dezelfde wijze tracht zij den weg te effenen voor den Nederlandschen handel op Zuid-Afrika, zooals met zooveel succes geschied is op het gebied van den uitvoer van Nederlandsch vee naar Zuid-Afrika. Hetzij voor eigen rekening of in opdracht van derden helpt zij aan de instandhouding van inrichtingen als het „Zuid-Afrikaansche Hospitaal en Diakonessenhuis", Pretoria, of het bevorderen van een rationeele emigratie van Nederlandsche technische krachten, zooals landbouwers, voor wie in Zuid-Afrika nog zulk een uitgebreid arbeidsveld is te vinden.

Ruïne van de Kerk der Ned. Herv. Gemeente te Dullstroom, Tr., na de verwoesting door de Britsche troepen onder bevel van Gen. Smith-Dorien, in 1901.

De arbeid, aan al dit werk verbonden, is zeker niet gering, en zou zeker niet verricht kunnen worden, als de Vereeniging niet beschikte over een Bestuur, dat, uit zuivere sympathie met het werken der Voorschotkas, tijd en moeite kosteloos beschikbaar stelt. Dit Bestuur zou zeker niet zooveel tot stand kunnen brengen, als het niet werd gediend door een kleinen staf van medewerkers, zoowel te Amsterdam als in Zuid-Afrika, die hun taak niet slechts plichtmatig, maar met liefde en volkomen toewij-

Het overnemen van de nieuwe kerk der Ned. Herv. Gemeente te Dullstroom, gebouwd met hulp van de Vereeniging Zuid-Afrikaansche Voorschotkas, door den Hollandschen architect W. P. Diepraam.

In deze hut woonde een Nederlandsch werkman, alvorens hij in staat was, vrouw en kinderen een „woning" aan te bieden.

eerste kerk van deze gemeente werd in 1901, nu 12 jaar geleden, door de Engelsche troepen, onder bevel van Gen. Smith Dorien, geheel verwoest. Onze eerste foto geeft een uitstekend denkbeeld van de aangerichte verwoesting en de ruïne, die daarna is achtergebleven. Het niet groote gebouw had £ 800. – gekost, behalve de inventaris, waarvoor £ 200.— was uitgegeven. Toen door de Engelsche Regeering aan verschillende personen en lichamen schadevergoeding werd uitbetaald voor geleden verliezen, ontving ook de Ned. Herv. Kerk een som, waarvan een niet onbelangrijk gedeelte (£ 500.—) aan de Gem. Lijdenburg (Dullstroom), die klein was en betrekkelijk het meest had geleden, werd uitgekeerd. Op het verwoeste gebouw rustte nog een hypotheek van £ 235.—, welke uit de schadevergoeding werd afgelost. Door den verkoop van een stuk grond te Heidelberg, dat £ 1000.— opbracht, wilde de gemeente het geld vinden voor een nieuwe kerk, die £ 1200.— zou mogen kosten. Het plan van den architect, W. P. Diepraam, zou voor uitvoering £ 200.— à £ 300.— meer kosten, doch zóó zeer waren allen met het plan ingenomen, dat tot uitvoering werd besloten. Het ontbrekende bedrag werd geleend van de Voorschotkas.

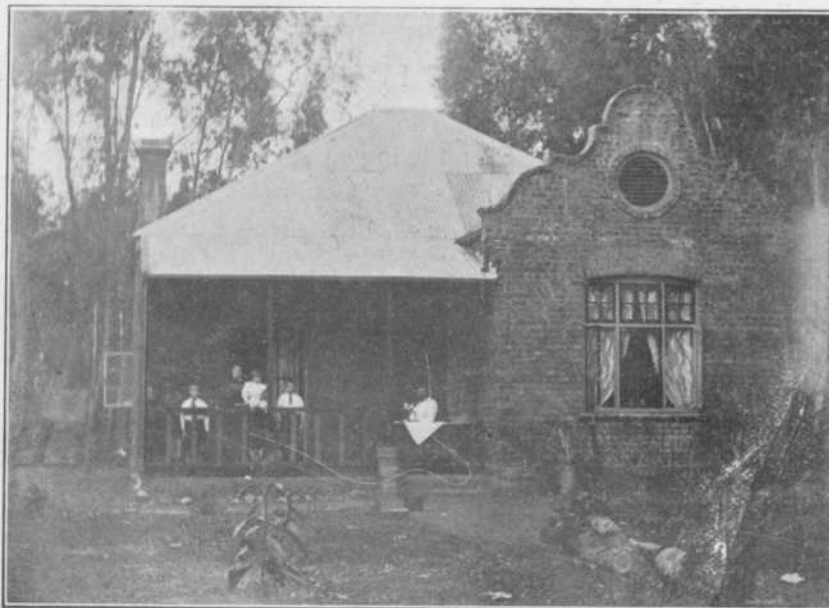
Onze tweede afbeelding is een voorstelling van de opening van de Kerk. Een vrij talrijke menigte, zich met regen- en zonneschermen verdedigend tegen de felle aanvallen van de Zuid-Afrikaansche zon, luistert

ding, vervullen. Het groote publiek bemerkt van dezen arbeid, die zonder veel gedruisch en ophef wordt verricht, al heel weinig. Een enkele maal acht iemand in Zuid-Afrika uit één of andere oorzaak — wij kunnen daarlaten wèlke — zich verplicht om het optreden van de Voorschotkas of van haar bestuur of ambtenaren te critiseeren. Dan wordt deze Vereeniging plotseling vereerd met eenige publieke belangstelling. Zwijgt verder de criticus, dan verzinkt de Voorschotkas weer in de vergetelheid. De velen, die een deel van hun bestaan, soms hun geheele welvaart, aan de Kas hebben te danken, zwijgen als immer, wat natuurlijk is en goed, want van niemand kan worden verwacht, dat hij zijn geldelijke omstandigheden van nu of vroeger aan de nieuwsgierigheid van het algemeen prijs geeft.

Toch leek het ons niet ondienstig, even een tipje op te lichten van den sluier, die het werken van de Voorschotkas steeds verhult, nu ons daartoe ongezocht de gelegenheid werd geboden als gevolg van de toezending van eenige foto's uit Transvaal. Die foto's toch geven meer dan een lange lofrede te zien, wat de Vereeniging in stilte verricht en welke zegenrijke gevolgen dikwijls haar arbeid heeft.

In de eerste plaats dan de foto's, welke ons werden toegezonden door den Secretaris van den Kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente te Dullstroom, Tr. De

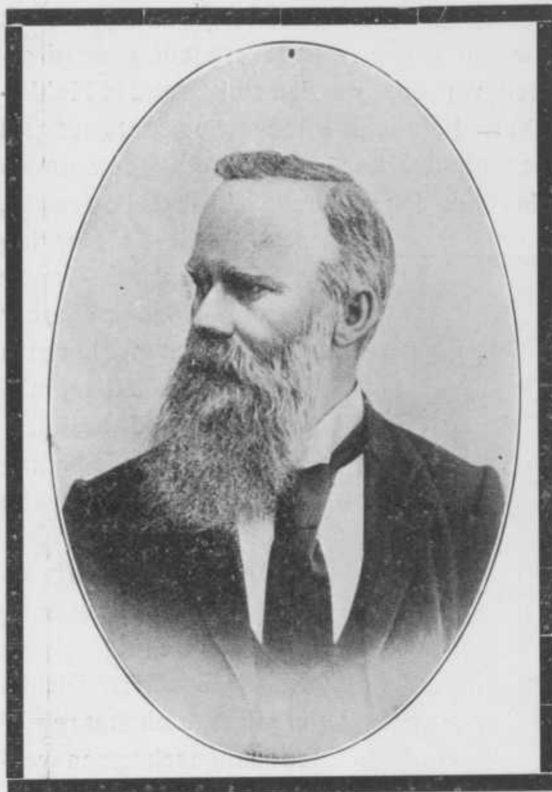
Na verbouwing van de ijzeren hut werd eindelijk met hulp van de Vereeniging „Zuid-Afrikaansche Voorschotkas" deze woning opgericht.

naar de woorden van Ds. Goddefroy, die voor de deur van het gebouw staat om het van den bouwmeester in ontvangst te nemen.

De Kerkeraad en de Gemeenteleden hebben er voor gezorgd, dat het voorschot aan de Kas behoorlijk is terug. betaald.

Misschien nog sprekender is het drietal kleine afbeeldingen, dat op de genoemde volgt. Om begrijpelijke redenen kunnen wij hier geen namen noemen. Men kan uit de afbeeldingen zien, hoe een eenvoudig man, die naar Transvaal is gegaan om iets te worden, er „komt", als hij de kleintjes bij elkaar weet te houden, werkzaam is en de ondersteuning van de Voorschotkas geniet. Het eerste prentje van het drietal toont, hoe onze vriend zich wist te behelpen, toen hij de eerste ponden bij elkaar moest houden, ten einde de fundeering te leggen van het geriefelijker huisje, dat op het tweede prentje staat afgebeeld, om eindelijk zijn intrek te kunnen nemen in het derde. Doch dat derde huis zou niet zijn opgericht, als de Voorschotkas er niet was geweest om het geld te verschaffen, dat voor den bouw noodig bleek.

Thans woont deze Nederlander met vrouw en kinderen in een gezellig huisje, dat geheel *zijn* huis is, nu zijn schuld aan de Voorschotkas geheel is vereffend.

Abraham Fischer. †
(Zie Algemeen Gedeelte blz. 8.)

Dr. S. O. Los, die vóór enkele jaren ons vaderland verliet om de Gereformeerde kerk van Zuid-Afrika te gaan dienen, heeft de benoeming aangenomen tot hoogleeraar aan de Theol. School dier kerk te Potchefstroom. Hij zal daar kerkgeschiedenis en ethiek hebben te doceeren. Dr. S. O. Los, die einde 1907 naar Zuid-Afrika vertrok, is in Nederland nog niet vergeten. Hij had tot dien tijd als predikant gearbeid te Zalk, de Lier en Hilversum, en heeft, reeds predikant zijnde, aan de Universiteit te Utrecht den doctorsgraad in de wijsbegeerte, na verdediging van een proefschrift over „Aristoteles in ons land gedurende de laatste veertig jaar" verworven. Toen president Krüger hier te lande vertoefde, werd Dr. Los tot zijn huisprediker gekozen, en vergezelde hij hem, toen de president naar Frankrijk vertrok, waar hij bij diens sterven aanwezig was.

Dr. S. O. Los, de nieuwe hoogleeraar aan de Theol. School te Potchefstroom.

Leden der Ned. Zuid Afr. Vereeniging zijn zij, die een jaarlijksche bijdrage betalen van ten minste DRIE gulden. Aanmeldingen bij den Secretaris der plaatselijke afdeelingen. bij den Secretaris van het Hoofdbestuur Keizersgracht 389, Amsterdam, of bij den Vertegenwoordiger der Ned. Z. A. Vereeniging den heer Fred. Rompel, Postbus 389, Pretoria.

